

Egy fotóriporter memoáriái

„Was ist los, Sie wollen mich niederschleichen?“ — kiáltott a király kíséretében haladó testőrezredes a túl közel merészkedő fényképezőre. Szín: a budai vár, 1918-ban. Az esemény: Károly király kíséretével elhagyja a palotát. Senki sem sejt, hogy ez az utolsó Habsburg király utolsó látogatása. „Ein Moment, Majestät!“, kiáltja a fényképező. Felségsértés! A biztonsági szolgálat a haját tépi. Papp Rezső az „Új Idők” fotóriportere, akinek egy oszlop mögött, 30 méter távolságban kellett volna állnia, megszegte a parancsot. Nemcsak, hogy előreszaladt, de Ausztria császáráját és Magyarországi királyát egyszerűen „leszólította”.

Ex-fotóriporter Papp: Károly királytól — KFAR PARIDIG

IV. Károly int és a menet megáll. „Rendezkedni szépen, mondja magyarul. Tábornokok, testőrök, diszruhás őrgérfők, — a letűnőben lévő monarchia egyik utolsó történelmi pillanatát örökíti meg a lencse. És Papp Rezső, aki megszegte a parancsot és megállította Öfelségét, — megúszta szárazon. Ilyen és ehhez hasonló epizódok serege vonul fel a zichron-jákovi fényképező. „Egy fotóriporter naplója”.

ből” című emlékirataiban, melyet, mint Mikos Kelemen inmissibilis leveleit, a szerző alkalmasint csak önmagának írt. A régi jó, de soha vissza nem térő Budapest dekadens, „fin de siècle” lég-

hogy fog el harmadmagával az orosz fronton egy részeg ellenséges rajt, köztük egy kis orosz zsidót, aki olyan boldog, hogy megígéri neki: ha vár néhány órát, beszállítja a magyar fogságba az egész századot. A jelszó: „Sómá Jiszroél!” Társai ellenzik, de Papp örömmel vállalja a rizikót. Hajnalodik, mire a kis zsidó tényleg megjelenik a begéért 227 muszkával. Papp örömmel két társa bekísérik a fogolyszázadot és jelentik a parancsnokságon: „Melde gehorsam 227 hadifogollyal bevonultunk!”

Vagy az a fantasztikus jelenet, amikor a sáros galicai országutakon menekülő zsidókkal találkozik. „Wu gehste Brider?” kérdezi az egyik menekült. „Nach Ungarn”. — Különös — elméltedik Papp örömmel, odamegy, ahová én szeretnék menni, én meg Lengyelországba megyek, az ott-hona felé. „No Brider, ha egyszer Pesten találkozunk, fizetek neked egy áldomást.”

Furcsa szakma a fényképező-mesterség. Aki valamikor Károly királyt fotografálta, ma szerény kis zichroni műtermében a szomszédos KFAR-faridi fellahokat szolgálja ki. A mosávközpontjában lévő kirakata előtt, ahol a friss falusi házaspárok szentimentálisan mosolyognak egymásra — és ahol a barnabőrű szabrék teljes bármicvá-regáliában bámolnak a járókelőkre, — ki gondolná, hogy a 66 éves őshajdu, mosolygószerű tulajdonos valaha Budapest egyik legkeresettebb fényképezője volt? Papp bácsi egyébként nemcsak héberül, de arabul is tünhetetlen megtanult. „Ertek a nyelvükön” — mondja, — „kiabálók velük, káromkodók, becsülnék”. A zichroni fényképező specialitása egyébként a fotomontázs. Máabará-lakó marokkói fiatalemberekből filmsztárokat varázsol, akik vadaskastélyban, szőke tündérekkel körülvéve, hanyag pózban szücsölik a pezsgőt. És ha Szádia át akarja ölelni a bekopirozott Marilyn

Es vagy hat évre rá tényleg találkozunk a Szerecsen utcában. A lengyel zsidó szorgalmas handl és megannyi magyarul. (Az illetőnek 1940-ben 1800 munkással dolgozó posztógyára van és az özszeomlás előtt — kimenekül Amerikába.)

Papp Rezső 1922-ben feladja fotóriporteri karrierjét, megházasodik, elhizik. Feleségének előzőleg egy zsugori pesti bankár udvarol és a könyv igen megkapóan írja le a kispolgári zsidó család mesterkedéseit, akik a fiatal lányt minden áron a konszolidált, de halálosan unalmas üzletemberhez és nem a bohémlelkű fotóriporterhez akarják férjhezadni. Fia és lánya tehetséges, pesti arákok, akikkel akkori szomszédjai legnagyobb bánatára, házi jackszenekart alakított. Mindkettő fényképező és Jancsi fia egyébként most startol Tel-Avivban. A világéget és a nyíles terrort, melynek karmiból a megszokott lélekjelenléttel vágja ki magát, a regény alig érinti és az írás unokája, a hat éves kis Zsuzsika pillanatfelvétellel zárul, aki a nagypapát „Faternak” szólítja.

Kfár-faridi kuncsaftok
Monroet, az külön fél fontba kerül. Szádia, aki a jekvben feketemunkás, hazaküldi a képet Irákba és e dokumentummal igazolja az otthonmaradt nagymama előtt: milyen fényes karriert csinált Izraelben. Hogy nagyobb legyen a felhajtás, Papp bácsi, mint valami uriszabó, még mértéket is vesz, hogy a divatlapból kivágott szmoking „passzoljon”. Ha a vevő véletlenül adós marad, az ördögös fényképező Cyrano orrot retusál a filmből, összekopirozza egy vén satrafával, vagy bébi altesttel felülteti egy éjjeli edényre és kiakasztja a képet a műtermen belső kirakatába. A torzkép híre persze gyorsan terjed a faluban és a délkivens arabus, vagy marokkói hitsorsos ész nélkül rohan kiegyenlíteni tartozását. „Mit csináljak kérem”, mondja mosolyogva Papp bácsi, „ha Izraelben az emberek jogos követelését ilyen árnyomásos fondorlatokkal kell behajtani?”

Székely István

Látogatás a gederai Vakokfalván

Írta: Dr. Engelberg Dezső

A „Malben” több egészségügyi és szociális intézményvel gazdagította Izráelt alig öt éves fennállása óta. A többiek között életrehívott Gederai község közvetlen közelében egy ipari foglalkoztató műhelyt, kizárólag vakok számára. Ebben a műhelyben közel 80 családfenntartó dolgozik, akiknek 70 százaléka teljesen világtalan, míg a többieket a megvakulás veszélye fenyegeti. A műhely több helyiségből áll. Van itt seprű-, kosár- és székfonó, kefekötő, ágymatrac-készítő és rafiaből szőnyegszövő üzem. Ezek az üzemek négy hatalmas, korszerűen berendezett épületben vannak elhelyezve. Az épületek körüli telepen laknak az üzemben foglalkoztatott vakok. Családtagjai száma meghaladja a négyszázat.

Hogyan laknak a vakok? Egy criben két család lakik egy szoba, konyha és mel

lékhelyiségekből álló lakásokban, melyek egyszerűen ugyan, de majdnem kivétel nélkül izlésesen vannak berendezve. A házakat virágos kertek, árnyékot nyújtó fák és lombos növények veszik körül. Sok a gyermek, akiknek lármája felveri az egyéb kint nyugodt falu csendjét. Minden lakásban rádió van. Az átlagos kor a faluban 40—45 év körül mozog. Származási országok szerint több ségben vannak a jemeniták, kívülük laknak még lengyelek, marokkóiak, bolgárok, törökök és jugoszlávok. Nem régen kezdtek hozzá sikunlakások építéséhez, egyelőre 50 család részére.

Az általános munkafeltételek

A munkaidő az üzemben napi nyolc óra és egy óras megpiactással reggel 8-tól 12-ig és délután 1-től 5 óráig tart. A munkabér általában 6 font naponta. Vannak olyanok is, akiknek többet kell dolgozniuk, hogy a kötelezően előírt teljesítményt elérjék. Ez a teljesítmény pl. kosárfonók számára 17 kosár, seprűfonók számára 36 seprű naponta. Van olyan munkás is, aki 10 óras napi elfoglaltság mellett nem képes 3—4 fontnál többet keresni. A munka tempója bámulatosan gyors. A kosarasok szédületes gyorsasággal dolgoznak a ördögös ügyes séggel rakják egymásra a kész kosarakat. Ugyanílyan a tempó a seprűfonásnál. A kefekötőknél lényegesen gyengül a munka üteme, ezért itt a kereset is kevesebb. Villany- és vízdi minimális, nem több, mint 2—3 font havonta. Hízdadrut-illetéket is fizetnek, átlag 5—6 fontot egy hónapra. Egy családból csak egy személyt foglalkoztatnak, a többinek, ha dolgozni akar, vagy Gederán, vagy más szomszédos faluban kell munkát keresnie. Ezek szerint egy dolgozó család havi tisztá keresete 120—130 font melyből szerényen bár, de meg lehet élni, különös tekintettel a vakok hihetetlenül szerény igényére és arra, hogy a legtöbben közülük jemeniták, akikről köztudomású, hogy életnívójuk erősen csökkent.

Vakokfalva vezetője
Az ipari üzem vezetője dr. Nizsan Hagel, aki maga is vak. Ő a „Malben” megbízottja, aki egyedül végzi az adminisztratív és technikai teendőket az üzemben. Az irodában két segéd tisztviselő dolgozik. Dr. Hagel állandóan úton van az üzem szükségleteinek fedezéséről gondoskodik és szállítja a nyers árut Tel Avivból Vakokfal-

vára. A vakok az elismerés hangján nyilatkoznak dr. Hagelről, aki odaadással dolgozik a vakok személyes és családi ügyeiben is.

Panaszkodnak, de nincs kinek...

Vannak elégedetlen lakosai is Vakokfalván. Chaszid Salom például arról panaszkodik, hogy nincsen héber tanfolyam, holott vannak sokan a vakok között, akik nem tudnak héberül. Azt is panaszkodik, hogy a meglévő ovodát megszüntették, iskolát nem is nyitottak, így a gyermekeket Gederába kell küldeni, ahol viszonylag magas tandíjat kell értük fizetni. Ez okból a faluban lévő közel 200 gyermek közül igen sokan iskolázatlanok maradnak. Ünnepek, előadások, vagy koncertek nincsenek. A szép előadóterem állandóan zárva van, csak akkor nyitják ki, ha történetesen amerikai turisták fordulnak meg a faluban.

Nuni Slomo azt panaszkolja, hogy nem alkalmaznak szociális nővért, aki a vak háziasszonyokat megtanítsa főzni és a gyermekekkel bántani. Ő maga kénytelen volt vak feleségétől elválni, mert az nem tudott főzni, a lakást rendbentartani és őt kis gyermekét nevelni. A gederai köz ségi tanács nem hajlandó az általa fizetett szociális munkást hozzájuk küldeni, mert Gederai kezdettől fogva ellemezte a vakok odatelepitését. Azt is hangoztatta Nuni, hogy az üzem vezetőjén kívül senki sem hajlandó velük szobaháltni és kívánságukat meghallgatni. A „Malben” igazgatósága a Szochnuthoz utasítja őket panaszukkal. A Szochnut viszont visszaküldi őket a „Malben”-hez. Végül megemlítette, hogy a „Malben” gyermekei kint mindössze egy font család pótlékot fizet havonta. A vakok nagy többsége azonban meg van elégedve sorával. Szívesen dolgoznak az üzemben és boldognak érzik magukat, hogy családjukkal Vakokfalván lakhatnak. Van közöttük egy lengyelországi férfi aki nemrégén vált el a feleségétől és egyedül lakik a faluban. Lakása pazarul van berendezve. Ez a kb. 35 éves férfi résztvevő az izraeli felszabadító háborúban, ahol megsebesült és azóta látása is nagymértékben meggyengült. A kosárfonásnál dolgozik, ahol havi 120 fontot keres. Ezenkívül mint hadirokkant az államtól havi 65—70 font rokkantsági kegydíjat élvez. Ő is mondta, hogy a panaszkodnak nincs semmi alapja. Az emberek „politikából” panaszkodnak. A vakok egymás közötti viszonya nagyon jó.

Mi az ebéd?
Déli 12 órakor a munkások abbahagyják a munkát. Mindenki hazafelé igyekszik a családjához. Olyan biztosak a lépéseik, hogy szinte hihetetlen, hogy nem látnak. Csak a világtalanok nemzetközi jelvénye: a fehér festett bot árulja el vakságukat. Bátor és biztosan sietnek lakásaik irányába, hogy megebédeljének és egy óra múlva ismét visszatérjenek munkahelyeikre.

Egy nyolctázas család asztalára tört babfőzelék kerül rántott kékparadisom felbételt. Másutt rizzsel töltött paradicsomos paprikát látnak egy harmadik helyen sült húst tálnak burgonyával. Így él 80 család Vakokfalván a „Malben” jóvoltából, csendben, távol a világ zajától.

Becker Bébi kalandjai

Ki emlékszik ma már Becker Bébire, akire a vén szerelmes Kühner báró milliókat hagyott. Orgia a palotában. Glasszé késztyűs ina sok, minden mi szem, száznak ingere, szerelmes párok a szőnyegeken. „Kopogtam és beléptem a házhoz, ahol félhomály uralkodott. Bébi ott ült a szelnon Zichy Tivi ölében és úgy össze voltak fonódva, mint a péntek esti bárchez. „Ne szégyeld magad fiacskám, igyál!” — mondta Bébi és átnyújtott egy pezsgős poharat. Több felvételt készítettem róluk.”

Bébi hónapok alatt eltékozolta a vagyonát és még a fényképek árával is adós maradt, úgy, hogy be kellett perelni. A művész nem jelent meg a tárgyaláson, mire az ügyvéd kívánságára és a bíró jóváhagyásával elővezették. „Ugy az ügyvéd, miát a bíró ugyanis nagyon kíváncsiak voltak Bébire és látni akarák”, jegyzi meg kedvesen a szerző.

Írók, művészek, búvások

Móricz Zsigmond, a büszke paraszt, aki hátat fordított neki. „Itt az ülepem, ecém, ha akarja, azt lefotografálhatja, rámába teheti és elviheti Inczének. A Fészek. A halhatatlan nagy mesterek, — Karinthy, Molnár, Szemes, Béla, Kosztolányi, Szép Ernő galériája. Az örökké szivarozó Bródy Sándor a Gellért kártyaszobájában. Ady Endre hajnalban, transzban a newyorki törzsasztalnál. A kiállhatatlan Fedák Sári. Bartók Béla, a hívős, nagy mester, Eiseman Mihály, a tehetséges kezdő, Zerkovitz, a lopkovic, aki a szerkesztőségben, ahol egy kottát keresnek, maró öngúnyval szól meg: „Addig keressék azt a kottát, amíg itt vagyok.”

Hogy is volt csak? Igaz volt ez mind, vagy csak álom? Három évtized múlt el azóta, vagy három évszázad? Ki emlékszik Herendy Mancira, a füttös primadonnára? Vagy a szegény Titkos Ilonára? „Benne van a titok, hogy a Titkos — mivel fehéríti a fogát...” Ime, Papp bácsi regényében életrekelnek mind: a széplábu Fejes Teri, a szépféjú Lábás Juci, Gombaszögi Frida a rómiabajnok, Varsányi Irén és Sándor Erzsé, Rózsahegy, a vén gazember, az előkelő Törzs Jenő, Csontos, Somlai, Hegedűs, Salamon Béla, Békeffy László

és Nagy Endre. „Hát kérem szépen...” És Alpár Gitta, aki az Alpár utcában vett villát és az utcátábla előtt fényképezte le magát. És nini, Schenk Jenő, a tragikus sorsu hipnotizőr...

Összírósági forradalom, Sómá Jiszroél és más apróságok...

Papp Rezső, az egykori vidéki fényképező, 1921-ben Budapest I-es számú fotóriportere, szmokingot visel, szívós, szemtelen és szemfüles. Mindenütt ott van és mindenkit ismer: politikuskat és pernahajdereket, arisztokratákat és művészeket, a nagyváros alvilági szemetét, konjunkturalógusokat és link pesti álhirlapírókat, a világhíres nagyságokat és békés kecskeméti parasztokat. Leírja, hogyan tartja vissza 1918 őszén egy kis zsidó főhadnagy a keleti pályaudvarról a frontra induló katonavonatot és hogyan indítja el annak legényességével az összírósági forradalmat. Hogyan alakul meg a kommunizmus alatt a kóristákból és a villany-szerelők közül az operaház szovjetje. És a zavaros kaleidoszkóp pereg tovább, helyenként a fénycsóva visszavilágít az első világháborúra, sőt az azelőtti igazi békeidőkre. Miért állítják a szerző egy feltékeny barátja feljelentésére hadbírósgá elé? És egy fantasztikus, csaknem háryjánosi jelenet:

KERESZTREJT VÉNY DECEMBER 16.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13											
		16				17		18			
19	20			21		22		23			24
25				26				27		28	
29			30					31		32	
33			34					35		36	
		37						38		39	
40	41		42		43		44			45	46
47		48		49		50				51	
52			53		54			55			
56			57			58		59			
60		61			62		63			64	
65	66			67		68		69		70	
71											

Visszatér: 1. A versetögre szokták mondani. 13. Nem gyűlölköny. 14. Gyűlölköny, névelővel. 15. Tá-jék, fekvés, francián. 16. Vissza: van ilyen ruha. 17. Vissza: Elad-e? 21. H. E. A. 23. Hangadó, vissza-fele. 25. Mi ez, héberül. 26. Jobb, ha nem jár sokat a kótra. 28. Törvény és történet. 29. Sine... et audio. 30. Főzőkatal. 32. NGM. 33. Sajátkezűleg. 34. Válasra vezethet, ha a férj nem ilyen. 36. OC. 37. Magyarországi keserűvíz. 38. Kisebb magyar szőnbánya-terület. 40. Vissza: hónap-rövidítés. 42. Névelő, vissza. 44. Unott. 45. TMU. 47. Ha kemény, akkor a problémára mondják, vissza. 49. Lómel. 51. Fafajta. 52. Hivallás. 54. Módatározó. 55. Héber gond. 56. Vissza: rábukkan. 58. Utjára kel. 60. Igékötő. 61. Helyhatározó, vissza. 63. Arc közepe. 64. Indulat szó. 65. Vissza: a svatagát vándor vágya, görögösen. 67. Anya, héberül. 69. Egést termék. 71. Ebben minden benne van, névelővel. Függőleges: 1. P. U. 2. Vissza:

UI KELET

PARTISZERVIZS KAPILAP

REJTVENYPÁLYÁZAT SZELVENY

1955 DECEMBER 16.

Név:

Cím: